

België

Permalink in het Engels:

<http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/humanrightsreport/index.htm?year=2016&dld=265400>

SAMENVATTING

Het Koninkrijk België is een parlementaire democratie met een beperkte constitutionele monarchie. Het land is een federale staat met verschillende bestuursniveaus: het federale niveau, het niveau van de gewesten (Vlaanderen, Wallonië en Brussel), het niveau van de taalgemeenschappen (Vlaams, Frans en Duits), het provinciale niveau en het plaatselijke niveau. De federale ministerraad, onder leiding van de eerste minister, blijft in functie zolang ze het vertrouwen van de Kamer van Volksvertegenwoordigers behoudt (één van de twee kamers van het federale parlement). Volgens waarnemers zijn de federale parlementsverkiezingen van 2014 vrij en eerlijk verlopen.

De burgerlijke autoriteiten handhaven een effectieve controle over de veiligheidsdiensten.

Het belangrijkste probleem op het gebied van de mensenrechten was de toegenomen vijandigheid en discriminatie van raciale en religieuze minderheden op de arbeidsmarkt, bij huisvesting en in maatschappelijk gedrag. Na de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015 en in Brussel in maart 2016, werd doorheen het land een stijging opgetekend van het aantal aangegeven anti-islamitische incidenten, waaronder demonstraties of pogingen tot demonstraties in Brussel, Gent en Antwerpen. De beperkingen die gelden voor bepaalde religieuze kledingstukken op het werk in de publieke en privésector, scholen en openbare ruimten troffen voornamelijk islamitische vrouwen. Antisemitische incidenten kwamen voor in scholen, de media en in de maatschappij in het algemeen.

Andere mensenrechtenproblemen waren onder meer de sterke achteruitgang van de leefomstandigheden in gevangenissen in mei tijdens een staking van cipiers; aanhoudende overbevolking in gevangenissen; huiselijk geweld tegen vrouwen; discriminatie van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen, transgenders en interseksuelen (LGBTI); en mensenhandel.

De overheid voerde een actief vervolgings- en strafbeleid tegen ambtenaren van veiligheids- of andere overheidsdiensten die zich schuldig maakten aan misbruik.

DEEL 1. EERBIED VOOR DE MENSELIJKE INTEGRITEIT, INCLUSIEF VRIJWARING TEGEN:

a. Willekeurige beroving van het leven en andere wederrechtelijke of politiek gemotiveerde moorden

Er waren geen meldingen van willekeurige of wederrechtelijke moorden door de overheid of door ambtenaren.

Op 22 maart hebben terroristen drie gecoördineerde zelfmoordaanslagen gepleegd: twee in de luchthaven van Zaventem (Brussel) en één in het metrostation Maalbeek in het centrum van Brussel. De bomaanslagen hebben 32 burgers en drie daders gedood en meer dan 300 mensen verwond. De autoriteiten vonden nog een bom bij een zoekactie in de luchthaven.

b. Verdwijningen

Er waren geen meldingen van politiek gemotiveerde verdwijningen.

c. Foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandelingen of bestraffingen

De wet verbiedt dergelijke praktijken en er waren geen meldingen dat overheidsambtenaren ze hebben toegepast.

Omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra

De omstandigheden in gevangenissen en detentiecentra waren grotendeels in overeenstemming met de internationale normen, maar de omstandigheden in een aantal gevangenissen hadden sterk te lijden onder de staking van de cipers in mei.

Fysiske omstandigheden: overbevolking in gevangenissen bleef een probleem, ondanks de gestage daling van het aantal gevangenen, de bouw van nieuwe gevangenissen in de loop van het jaar en het toegenomen gebruik van elektronisch toezicht thuis. Volgens de jaarlijkse statistieken op strafrechtelijk gebied van de Raad van Europa telde de Belgische gevangenissen op 1 januari 12.799 gevangenen, met inbegrip van de gedetineerden in voorhechtenis, terwijl de gevangenissen en detentiecentra plaats hebben voor een totaal van 9.962 mensen. Deze statistieken gaven aan dat vanaf januari 2015 er 13.299 gedetineerden in voorhechtenis en gevangenen waren, terwijl de totale capaciteit was vastgesteld op 10.135 mensen.

Volgens de media hadden de omstandigheden in een aantal gevangenissen sterk te lijden onder een staking van de cipers die op 26 april begon. Op 19 mei heeft de commissaris voor de mensenrechten van de Raad van Europa, Nils Muiznieks, een verklaring gepubliceerd dat hij "erg verontrust" was over de omstandigheden in een aantal Belgische gevangenissen "waar de leefomstandigheden van de gedetineerden de laatste weken snel te lijden kregen onder een staking van de cipers". Muiznieks merkte op dat in de meest ernstige gevallen "gedetineerden wekenlang geen toestemming hadden om hun cel te verlaten, geen toegang hadden tot hun advocaat of familiebezoek, en geen gebruik konden maken van medicatie- en gezondheidsdiensten". Hij verklaarde ook dat de hygiëne in tal van cellen zorgwekkend was, omdat de gevangenen niet regelmatig toegang hadden tot basisvoorzieningen zoals douches en toiletten. Een delegatie van het Comité inzake de voorkoming van foltering van de Raad van Europa heeft gevangenissen bezocht toen een groot aantal personeelsleden afwezig was door de staking, en heeft haar voorlopige opmerkingen aan de regering overgemaakt. Het verslag is niet toegankelijk voor het publiek.

In 2015 lieten 44 gedetineerden het leven in gevangenissen, waarvan 16 door zelfmoord.

Hoewel de verwarming, verluchting en verlichting net als het sanitair over het algemeen in orde waren, kampten een aantal oudere gevangenissen met onderhoudsproblemen, wat bijdroeg tot de slechte omstandigheden in de gevangenissen. De medische zorg was doorgaans in orde, hoewel

soms melding werd gemaakt van lange wachttijden voor men een arts kon raadplegen. Een rapport van een ngo-koepelorganisatie die toezicht houdt op gevangenen, stelde echter de slechte gezondheidstoestand en de beperkte toegang tot opleidingen en culturele evenementen in Franstalige gevangenen aan de kaak, wat naar verluidt de herintegratie van de gevangenen nadelig beïnvloedde.

Administratie: de overheid onderzocht geloofwaardige aantijgingen van mensenwaardige omstandigheden en documenteerde de resultaten op een openbaar toegankelijke manier. De overheid onderzocht de omstandigheden in gevangenen en detentiecentra en deed controles. Commissies belast met het toezicht op de detentieomstandigheden waren in alle gevangenen van het land actief.

Onafhankelijke controle: de federale bemiddelaar treedt op als ombudsman, zodat elke burger problemen met de gevangenisadministratie kan melden. De federale bemiddelaar is een onafhankelijke instantie aangeduid door de Kamer van Volksvertegenwoordigers om problemen tussen burgers en overheidsinstellingen te onderzoeken en op te lossen. De overheid gaf toestemming aan het Comité inzake de voorkoming van foltering om de gevangenen en detentiecentra te bezoeken.

d. Willekeurige arrestatie of detentie

De wet verbiedt willekeurige arrestatie of detentie en de overheid respecteerde deze verboden doorgaans.

ROL VAN DE POLITIE- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN

De federale politie staat in voor de binnenlandse veiligheid en voor de handhaving van de openbare orde in België, met inbegrip van controle op migratie en de grenzen. Ze rapporteert aan de ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie. Burgerlijke autoriteiten oefenden effectieve controle uit over de federale en de lokale politie en over de strijdkrachten, en de overheid beschikte over afdoende systemen om misbruik en corruptie te onderzoeken en te bestraffen.

ARRESTATIEPROCEDURES EN DE BEHANDELING VAN GEDETINEERDEN

Volgens de grondwet mogen personen enkel worden aangehouden wanneer ze een misdrijf plegen of bij rechterlijk bevel dat binnen 24 uur moet worden uitgevoerd. De wet voorziet in het recht van gedetineerden om de wettelijkheid van de aanhouding te laten nagaan en de overheid respecteerde dit recht doorgaans. De overheid bracht gedetineerden onmiddellijk op de hoogte van wat hen ten laste werd gelegd en gaf hen toegang tot een advocaat (indien nodig op kosten van de overheid). Alternatieven voor opsluiting zijn onder meer voorwaardelijke vrijlating, gemeenschapsdienst, proeftijd en elektronisch toezicht. Het borgtochtsysteem werkte goed en een verdachte kon ook onder andere verplichtingen of voorwaarden worden vrijgelaten indien de rechter daartoe een besluit trof. Arrestanten of gedetineerden hebben het recht voor de rechtbank de juridische grondslag van hun detentie aan te vechten.

Mogelijkheid van een gedetineerde om de rechtsgrondslag van zijn detentie voor een rechtbank aan te vechten: gedetineerden hebben het recht om hun voorhechtenis voor een rechtbank aan te vechten. Ze hebben daartoe de mogelijkheid tot 24 uur na de schriftelijke tenlastelegging door de

rechter en de rechtbank moet binnen 15 dagen een uitspraak doen. Elke drie maanden wordt opnieuw geëvalueerd of de detentie nog nodig is.

e. Ontzegging van een eerlijk openbaar proces

De grondwet en de wet voorzien in een onafhankelijke rechterlijke macht en de overheid respecteert deze gerechtelijke onafhankelijkheid doorgaans.

RECHTSPROCEDURES

De grondwet voorziet in het recht op een eerlijk openbaar proces en de onafhankelijke rechterlijke macht dwong dit recht doorgaans af. Voor gedaagden geldt het vermoeden van onschuld en ze hebben de volgende rechten: onmiddellijk en in detail op de hoogte worden gebracht van de klachten tegen hen; een eerlijk en openbaar proces krijgen zonder uitstel; aanwezig zijn op hun proces; met een advocaat naar keuze communiceren; voldoende tijd en middelen krijgen om hun verdediging voor te bereiden; kosteloze vertolking indien nodig vanaf inbeschuldigingsstelling tot en met het beroep; toegang tot overheidsinformatie; getuigen ten laste confronteren en zelf getuigen en bewijs voordragen; niet worden gedwongen om te getuigen of om schuldig te pleiten; en in beroep gaan. De wet breidt deze rechten naar alle burgers uit.

De wet verklaart Belgische rechtbanken bevoegd om oorlogsmisdaden en misdaden tegen de mensheid die buiten België plaatsvonden te behandelen, wanneer het slachtoffer of de dader een Belgische staatsburger is of een persoon die wettig in België verblijft.

POLITIEKE GEVANGENEN EN GEDETINEERDEN

Er werd geen melding gemaakt van politieke gevangenen of gedetineerden.

BURGERRECHTELIJKE PROCEDURES EN RECHTSMIDDELEN

Individen en organisaties konden via de rechtbanken verhaal halen bij schending van hun mensenrechten en beslissingen van Belgische rechtbanken aanvechten bij het Europees Hof voor de rechten van de mens (EHRM).

f. Arbitraire of onwettige inmenging in de persoonlijke levenssfeer, het gezinsleven, huiselijke aangelegenheden en briefwisseling

De grondwet en de wet verbieden dergelijke acties en er waren geen meldingen dat de overheid deze verboden niet respecteert.

DEEL 2. RESPECT VOOR BURGERLIJKE VRIJHEDEN ZOALS:

a. Vrije meningsuiting en persvrijheid

De grondwet en de wet voorzien in vrije meningsuiting en persvrijheid en de overheid respecteert deze rechten doorgaans. Een onafhankelijke pers, een effectief rechtssysteem en een goed functionerend democratisch politiek systeem ijveren samen om vrije meningsuiting en persvrijheid te bevorderen.

Vrijheid van mening en meningsuiting: het ontkennen van de Holocaust, seksistische uitspraken en gedrag gericht tegen een bepaalde persoon, en het aanzetten tot haat zijn misdrijven waarop straffen staan van minimaal acht dagen (voor het ontkennen van de Holocaust) of één maand (aanzetten tot haat en seksistische uitspraken/gedrag) tot maximaal één jaar gevangenisstraf en boetes, plus een eventuele intrekking van het recht om te stemmen of om zich kandidaat te stellen voor een publiek ambt. Als het aanzetten tot haat is gebaseerd op racisme of xenofobie, komt de zaak voor een gewone rechtbank. Als het aanzetten tot haat echter door andere motieven is ingegeven zoals homofobie of religieuze vooroordelen, is over het algemeen een langere en duurdere assisenprocedure vereist. De overheid vervolgde en de rechtbanken veroordeelden personen onder deze wetten.

In november 2015 heeft een rechtbank van Luik de Franse stand-upcomedian Dieudonne veroordeeld tot twee maanden gevangenis en een boete van 9.000 euro (\$ 9,900) voor het aanzetten tot haat, antisemitisme, discriminatie en het ontkennen van de Holocaust. Dieudonne deed deze uitspraken tijdens een solovoorstelling in 2012 in Luik. De politie was aanwezig en maakte opnamen van de voorstelling. Dieudonne ging in beroep tegen de uitspraak.

Vrijheid van pers en media: het verbod op de ontkenning van de Holocaust, laster, seksistische uitspraken en gedrag gericht tegen een bepaalde persoon, en aanzetten tot haat is ook van toepassing op de geschreven en audiovisuele media, de publicatie van boeken, en kranten en tijdschriften online.

VRIJ GEBRUIK VAN HET INTERNET

De overheid beperkte of verstoort de toegang tot het internet niet en paste geen censuur toe op onlinecontent. Er waren ook geen geloofwaardige meldingen van controle op privécommunicatie via het internet door de overheid zonder geldige wettelijke toestemming. Volgens schattingen van de Internationale Telecommunicatie-unie (ITU) had in 2015 ongeveer 85% van de bevolking toegang tot het internet.

ACADEMISCHE VRIJHEID EN CULTURELE EVENEMENTEN

De academische vrijheid en culturele evenementen werden door de overheid niet beperkt.

b. Vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging

De grondwet en de wet voorzien in de vrijheid van vergadering en vereniging en de overheid respecteert deze rechten doorgaans.

c. Godsdienstvrijheid

Zie het *International Religious Freedom Report* (Internationaal verslag over de vrijheid van religie) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/religiousfreedomreport/.

d. Bewegingsvrijheid, binnenlandse ontheemden, bescherming van vluchtelingen en staatlozen

De grondwet en de wet voorzien in bewegingsvrijheid in het land, reizen naar het buitenland, emigratie en repatriëring, en de overheid respecteert deze rechten doorgaans.

De overheid werkte samen met het bureau van de hoge commissaris van de VN voor vluchtelingen (UNHCR) en andere humanitaire organisaties om vluchtelingen, asielzoekers, staatlozen en andere hulpbehoevenden te beschermen en bijstand te bieden.

BESCHERMING VAN VLUCHTELINGEN

Toegang tot asiel: de wet voorziet in het verlenen van asiel of in het toekennen van het vluchtelingenstatuut en de overheid heeft een systeem uitgewerkt om vluchtelingen te beschermen, met inbegrip van specifieke subsidiaire bescherming, die veel ruimer is dan de asielcriteria vastgelegd in het Verdrag van 1951 over de behandeling van vluchtelingen en het bijbehorende Protocol van 1967.

Veilig land van herkomst/transitland: België weigerde asiel aan asielzoekers die afkomstig waren uit een veilig land van herkomst of transitland, in overeenstemming met de Dublin III-richtlijn van de EU. Na een EHRM-arrest stopte de overheid met het terugsturen van asielzoekers naar Griekenland, wanneer de asielzoeker in dat land als eerste voet aan wal zette in de EU.

Duurzame oplossingen: België heeft via het UNHCR asielzoekers opgenomen die de EU binnenkwamen via Italië of Griekenland in het kader van het noodherplaatsingsmechanisme van de EU. Op 22 september, één jaar na de EU-overeenkomst om vluchtelingen over de EU te spreiden om Griekenland en Italië te helpen, had België 230 plaatsen voor vluchtelingen gecreëerd en 119 vluchtelingen effectief geplaatst.

De overheid bevorderde de integratie ter plaatse door taal- en andere cursussen, advies en de meeste vormen van sociale bijstand die ook voor de andere wettelijke inwoners voorhanden zijn. België heeft ook een programma voor vrijwillige terugkeer voor migranten in samenwerking met de Internationale Organisatie voor Migratie.

Tijdelijke bescherming: België biedt tijdelijke bescherming aan personen die niet aan de wettelijke criteria voor het vluchtelingenstatuut voldoen, maar die niet naar hun land van herkomst kunnen terugkeren omdat ze effectief ernstig gevaar lopen. In overeenstemming met de EU-richtlijnen hebben personen die tijdelijke bescherming genieten ("subsidiaire bescherming") recht op een tijdelijke verblijfsvergunning, reisdocumenten, toegang tot de arbeidsmarkt en gelijke toegang tot gezondheidszorg en huisvesting. De overheid verleende in 2015 aan 1.365 personen tijdelijke bescherming. In de eerste helft van het jaar verleende de overheid aan 1.886 personen tijdelijke bescherming.

STAATLOZEN

Volgens het UNHCR waren er eind 2015 in België 5.776 personen die onder het mandaat van het UNHCR ter voorkoming van staatloosheid vielen. België heeft geen specifieke wetgeving om staatlozen te beschermen en er zijn geen specifieke procedures om te bepalen wie staatloos is. Daarom paste de overheid algemene wetteksten toe, zoals het Gerechtelijk Wetboek of de Vreemdelingenwet om staatloosheid te bepalen en er zo voor te zorgen dat de rechten van staatlozen in België werden gerespecteerd. Volgens deze algemene regels moet een persoon die als staatloze erkend wil worden, een aanvraag bij een van de twee rechtbanken van eerste aanleg indienen.

DEEL 3. VRIJHEID OM DEEL TE NEMEN AAN HET POLITIEKE PROCES

De grondwet biedt burgers de gelegenheid om hun regering door middel van periodieke, geheime, vrije en eerlijke verkiezingen te kiezen op basis van het algemeen kiesrecht. Voor alle verkiezingen geldt stemplicht; niet gaan stemmen wordt met een nominale boete bestraft.

Verkiezingen en politieke participatie

Recente verkiezingen: de federale verkiezingen van 2014 verliepen vrij en eerlijk.

Participatie van vrouwen en minderheden: er zijn geen wetten die de participatie van vrouwen en minderheden aan het politieke proces beperken. Vrouwen en minderheden namen hieraan deel.

DEEL 4. CORRUPTIE EN GEBREK AAN TRANSPARANTIE BIJ DE OVERHEID

De wet voorziet in strafrechtelijke sancties voor corruptie door ambtenaren en de overheid paste deze wet doorgaans effectief toe. Er werd melding gemaakt van enkele alleenstaande gevallen van corruptie door ambtenaren.

Corruptie: in februari meldde de media dat volgens een internationale studie de corruptie binnen overheidsopdrachten wordt geraamd op ongeveer 4 miljard euro (\$ 4,4 miljard) op jaarbasis. De Centrale Dienst ter Bestrijding van Corruptie van de federale gerechtelijke politie bevestigde dat de raming nauwkeurig was.

Openbaarmaking van financiën: de wet vereist niet dat verkozenen hun inkomen of inkomsten openbaar moeten maken; ze moeten wel melden of ze al dan niet bezoldigd in een raad van bestuur zetelen.

Openbaarheid van informatie: op enkele uitzonderingen na – zoals gegevens die betrekking hebben op de nationale veiligheid – biedt de wet toegang tot overheidsinformatie. De overheid paste de wet effectief toe.

DEEL 5. DE HOUDING VAN DE OVERHEID MET BETREKKING TOT INTERNATIONAAL EN NIET-GOUVERNEMENTEEL ONDERZOEK NAAR VERMEENDE SCHENDINGEN VAN MENSENRECHTEN

Verschillende Belgische en internationale mensenrechtenorganisaties konden zonder overheidsbeperkingen hun werk doen en vrij onderzoek verrichten naar en hun bevindingen publiceren over mensenrechtenkwesties. Ambtenaren werkten hieraan doorgaans goed mee en waren ontvankelijk voor hun standpunten.

Gouvernementele mensenrechteninstanties: de ombudsmannen van de federale en gewestregeringen hielden toezicht op en publiceerden verslagen over het functioneren van de agentschappen onder hun bevoegdheid. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum (Unia) is belast met het bevorderen van gelijke kansen en het bestrijden van discriminatie en uitsluiting op alle niveaus (federaal, gewestelijk, provinciaal en plaatselijk). Het Centrum genoot het vertrouwen van het publiek, kon onafhankelijk werken en kreeg voldoende financiering van de overheid.

DEEL 6. DISCRIMINATIE, MAATSCHAPPELIJKE WANTOESTANDEN EN MENSENHANDEL

Vrouwen

Verkrachting en huiselijk geweld: verkrachting, met inbegrip van verkrachting binnen het huwelijk, is strafbaar en de overheid heeft dergelijke gevallen vervolgd. Een veroordeelde verkrachter riskeert een gevangenisstraf van 10 tot 30 jaar, afhankelijk van factoren zoals de leeftijd van het slachtoffer, het leeftijdsverschil tussen de dader en het slachtoffer, hun relatie en het al dan niet gebruiken van geweld bij het misdrijf.

De wet verbiedt huiselijk geweld en bestraft dit met sancties en gevangenisstraffen. Wettelijke sancties voor huiselijk geweld zijn gebaseerd op de sancties voor fysiek geweld tegen derden; hierop staan gevangenisstraffen van acht dagen tot 20 jaar, afhankelijk van het gebruikte geweld en de gevolgen ervan. Bij huiselijk geweld worden deze straffen verdubbeld. De wet somt allerhande verzwarende omstandigheden op, zoals geweld tegen de partner en de zwakheid van de partner (door leeftijd, zwangerschap, ziekte of een beperking). Voor slachtoffers van huiselijk geweld zijn in het hele land door de overheid gesteunde opvangvoorzieningen en hulplijnen beschikbaar. Naast huisvesting bieden deze opvangvoorzieningen ook hulp met juridische aangelegenheden, met het zoeken van werk en met psychologische bijstand voor beide partners.

Vrouwelijke genitale verminking/vrouwenbesnijdenis (VGV/V): de wet verbiedt VGV/V bij vrouwen en meisjes. Vooral nieuwkomers of asielzoekers deden melding van gevallen. Sinds 2014 doen twee ziekenhuizen in Gent en Brussel dienst als referentieziekenhuizen voor slachtoffers van VGV/V. In 2015 werden geen nieuwe gevallen gemeld, maar een recent onderzoek schat dat sinds 2012 in België 48.092 vrouwen of meisjes verblijven die afkomstig zijn uit een land waar VGV/V wordt toegepast. Volgens het onderzoek waren 13.112 van hen wellicht al besneden en liepen 4.084 vrouwen en meisjes het risico om het slachtoffer van VGV/V te worden.

Het aantal asielaanvragen in België wegens VGV/V-gevaar is licht gedaald: van 701 in 2014 naar 609 in 2015. Ouders deden de aanvraag vaak voor hun kinderen. Als asiel werd verleend, deed de overheid aan opvolging om er zeker van te zijn dat geen VGV/V plaatsvond. Ze deed dit door de ouders een verklaring te laten ondertekenen en door elk jaar een medisch attest te eisen. Personen die voor VGV/V worden veroordeeld, krijgen een strafrechtelijke sanctie.

Ongewenst seksueel gedrag: de wet wil geweld en pesterijen op het werk voorkomen door ondernemingen te verplichten om interne procedures op te zetten om klachten van werknemers te behandelen. Seksistische uitspraken en gedrag gericht tegen een bepaalde persoon zijn illegaal en de boetes variëren van 50 tot 1.000 euro (\$ 55 tot \$ 1,100). Het was moeilijk om betrouwbare statistieken over ongewenst seksueel gedrag te vinden, omdat formele klachten bij verschillende instanties kunnen worden ingediend. De overheid dwong doorgaans de wetten ter bestrijding van pesterijen af. Hoewel er geen nationale campagne ter bestrijding van ongewenst seksueel gedrag werd gevoerd, zetten politici en instanties zoals het Federaal Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen zich in om aandacht voor het probleem te vragen.

Reproductieve rechten: volgens de grondwet hebben koppels en individuen het recht om te beslissen hoeveel, met welke tussenpozen en wanneer ze kinderen willen; om in te staan voor hun reproductieve gezondheid; en om toegang te hebben tot de informatie en de middelen om dit te doen, zonder discriminatie, dwang of geweld. Volgens de bevolkingsafdeling van de VN wordt het aantal vrouwen en meisjes tussen 15 en 49 jaar oud die een moderne vorm van contraceptie hebben gebruikt, geraamd op 67% in 2015.

Discriminatie: vrouwen genieten dezelfde rechten als mannen, met inbegrip van het familie- en persoonsrecht, en de rechten met betrekking tot werk, eigendom, nationaliteit en nalatenschap, zoals vastgelegd in de toepasselijke wetgeving. De wet eist gelijk loon voor gelijk werk en verbiedt discriminatie op grond van geslacht, zwangerschap en moederschap, alsook seksueel ongewenst gedrag in arbeidsverhoudingen en in toegang tot goederen, diensten, sociale zekerheid en gezondheidszorg.

Kinderen

Geboorteregistratie: de overheid registreerde onmiddellijk alle levend geboren kinderen. Burgerschap wordt aan een kind verleend op grond van de Belgische nationaliteit van beide of één van de ouders.

Kindermishandeling: in 2015 registreerde de federale politie 1.477 klachten over in de steek gelaten kinderen, 310 over verwaarlozing, 132 over voedselgebrek en 3.997 over fysieke, seksuele, psychologische en andere vormen van kindermishandeling binnen gezinnen. De overheid bleef rechtszaken aanspannen tegen gevallen van kindermishandeling en bestrafte de veroordeelden. De ngo Child Focus meldde dat ze in 2015 1.840 gevallen van vermiste kinderen en kindermishandeling had behandeld.

Gedwongen huwelijken en huwelijken op jonge leeftijd: de wet bepaalt dat beide partners (die allebei instemmen met het huwelijk) minstens 18 jaar moeten zijn om te huwen.

Vrouwelijke genitale verminking/vrouwenbesnijdenis (VGV/V): zie de informatie voor meisjes jonger dan 18 jaar in het voorgaande punt over vrouwen.

Seksuele uitbuiting van kinderen: de wet verbiedt seksuele uitbuiting, ontvoering en handel, en voorziet in zware straffen voor kinderpornografie en het bezit van pedofiel materiaal. De overheid dwong de wet af. De straffen voor het produceren en verspreiden van kinderpornografie gaan van vijf tot vijftien jaar gevangenisstraf en van één maand tot één jaar gevangenisstraf voor het bezit van dergelijk materiaal. De wet maakt de vervolging mogelijk van staatsburgers die dergelijke misdrijven begaan terwijl ze in het buitenland verblijven. De wet bepaalt ook dat misdadigers die voor seksueel misbruik van kinderen worden veroordeeld, een speciale behandeling moeten ondergaan voor ze voorwaardelijk worden vrijgelaten en dat ze de begeleiding en de behandeling na hun vrijlating moeten voortzetten.

Volgens officiële cijfers onderzocht de federale politie 769 gevallen van kinderpornografie in 2015. Belgische meisjes en buitenlandse kinderen werden het slachtoffer van sekshandel in België.

De minimumleeftijd voor vrijwillige seksuele betrekkingen is 16 jaar. Op ontucht met minderjarigen staan gevangenisstraffen van 15 tot 20 jaar. Als het slachtoffer jonger dan 10 jaar is, stijgt de gevangenisstraf tot 20 of 30 jaar.

Ontheemde kinderen: volgens de Dienst Vreemdelingenzaken dienden tussen januari en juni 901 onbegeleide minderjarigen een asielaanvraag in. De overheid geeft hen gepaste huisvesting en bijstand.

Internationale ontvoering van kinderen: België heeft het Verdrag van Den Haag van 1980 over de burgerlijke aspecten van internationale ontvoering geratificeerd. Zie het *Annual Report on International Parental Child Abduction* (Jaarverslag over internationale kinderonvoering door ouders) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op travel.state.gov/content/childabduction/en/legal/compliance.html.

Antisemitisme

De joodse gemeenschap in België bestaat naar schatting uit 40.000 personen. Er waren 570 meldingen van antisemitische daden in 2015. Bij die antisemitische daden gaat het onder meer om fysieke aanvallen, maar vooral om verbale intimidatie van joden en vandalisme van joods eigendom. Haatspraak op het internet bleef een probleem. Joodse groepen maakten melding van antisemitische verklaringen en standpunten in de media en in scholen, die vooral, maar niet uitsluitend verband hielden met de regering van Israël en de Holocaust. Eén voorbeeld: de moeder van een 12-jarige jongen diende klacht in bij de politie voor antisemitische pesterijen op school in de Brusselse rand. Het ging daarbij onder meer om bespottingen en verwijzingen naar de Holocaust.

De wet verbiedt openbare verklaringen die aanzetten tot nationale, raciale of religieuze haat, met inbegrip van de ontkenning van de Holocaust. De overheid vervolgde en veroordeelde personen onder deze wet (zie deel 2.a). De regering verhoogde ook de veiligheid aan joodse scholen en religieuze plaatsen.

De rechtbank van Luik onderzocht een geval van Holocaust-ontkenning in een Franstalige school. Volgens verschillende leerlingen zou een leraar gespot hebben met Hitler, het bestaan van

concentratiekampen hebben ontkend en beweerd hebben dat de oorlog de schuld van de joden was. Hij zou ook hebben gezegd dat het aantal joden die tijdens de oorlog om het leven kwamen lager was dan het aantal mensen die door de Amerikanen in Vietnam waren gedood. Een rechtbank in Verviers veroordeelde de leraar in december 2015 tot een gevangenisstraf van één maand (met opschorting van straf) en een boete van 900 euro (\$ 990). De leraar ging tegen het vonnis in beroep.

Mensenhandel

Zie het *Trafficking in Persons Report* (Verslag over mensenhandel) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/.

Personen met een handicap

De wet verbiedt discriminatie van personen met een fysieke, zintuiglijke, verstandelijke en mentale handicap bij werkgelegenheid, onderwijs, openbaar vervoer, toegang tot gezondheidszorg, het rechtssysteem en andere overheidsdiensten. De regering dwong deze bepalingen doorgaans af. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum (Unia) ontving 750 meldingen in 2015 (waarvan 384 gevallen uitmondde in een zaak). De meeste hielden verband met werkgelegenheid en met toegang tot private en openbare gebouwen en diensten, met inbegrip van het openbaar vervoer en de toegang tot banken, bars, restaurants en pretparken.

Hoewel de overheid verplicht dat openbare gebouwen die na 1970 werden gebouwd voor deze personen toegankelijk moeten zijn, waren veel oudere gebouwen nog steeds niet toegankelijk. Hoewel de wet vereist dat gedetineerden met een handicap een adequate behandeling krijgen in afzonderlijke, aangepaste instellingen, verbleven er desondanks ongeveer 1.000 gedetineerden met een handicap in gevangnissen. De stad Brussel ging voort met het uitvoeren van maatregelen die het openbaar vervoer toegankelijker maken.

Nationale/raciale/etnische minderheden

Etnische minderheden bleven het slachtoffer van discriminatie bij de toegang tot huisvesting, onderwijs en werkgelegenheid.

De overheid deed inspanningen om deze problemen aan te pakken door onder meer intern ambtenaren en politiemensen op te leiden en door de antidiscriminatie wetten af te dwingen. Vrouwen van Marokkaanse of Turkse etnische afstamming werden zwaarder getroffen door wetten en gebruiken die ondernemingen en enkelingen toelaten om te discrimineren op grond van uiterlijke tekenen van religieuze overtuigingen.

15% van de meldingen van discriminatie die Unia ontving in 2015, ging over fysieke handicaps. Discriminerende feiten deden zich vooral voor op het internet, op het werk of wanneer personen toegang probeerden te krijgen tot allerlei publieke en particuliere diensten, zoals banken en restaurants.

Waarnemers merkten op dat rassendiscriminatie vaak de vorm van religieuze discriminatie aannam of gebeurde onder het mom van praktijken die ogenschijnlijk de invloed van geloof op het openbare leven wilden inperken, maar die eigenlijk de toegang van moslims tot werkgelegenheid, huisvesting en onderwijskansen inperkten. Discriminatie van vrouwen die een hoofddoek droegen, deed zich vaker voor op de arbeidsmarkt. Ondernemingen verwezen vaak naar een "neutraliteits"-beleid op het

vlak van geloof om deze vorm van discriminatie te rechtvaardigen, hoewel dit voor de rechter werd aangevochten. De wet verbiedt ook het dragen van een volledige gezichtssluier (nikab) op openbare plaatsen; heel weinig vrouwen werden door deze bepaling getroffen in vergelijking met de discriminatie op de arbeidsmarkt waarmee vrouwen werden geconfronteerd die een hoofddoek droegen. De overheid kan personen die discrimineren op grond van etnische afstamming een boete tot 137,50 euro (\$ 151) opleggen en hen tot een gevangenisstraf van maximaal zeven dagen veroordelen.

Er waren meldingen van discriminatie van mensen die afkomstig zijn uit Afrika en het Midden-Oosten. In een rapport van de socio-economische monitoring van Unia en de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg van 2015 werden bijvoorbeeld aanzienlijke verschillen in de werkgelegenheidsgraad vastgesteld tussen Europese Belgen (74,2%), Marokkaanse Belgen (42,9%) en Turkse Belgen (43,3%).

Gewelddaden, discriminatie en andere misstanden op grond van seksuele geaardheid en genderidentiteit

Het land heeft een goed ontwikkelde wetgeving ter bescherming van LGBTI-rechten die deel uitmaakt van de Belgische antidiscriminatiewetten. Hoewel vooruitgang werd geboekt, bleef het niet melden van misdrijven gericht tegen de LGBTI-gemeenschap een probleem.

LGBTI met een migratieachtergrond maakten melding van sociale discriminatie door de migrantengemeenschap. De overheid steunde ngo's die dit probleem probeerden te bestrijden.

De wet voorziet in een adequate bescherming van transgenders, maar niet voor de bredere transgendergemeenschap. Voor personen wettelijk de toestemming krijgen om van geslacht te veranderen, moeten ze een lang proces doorlopen met onder meer psychiatrische diagnoses en fysieke aanpassing aan het nieuwe geslacht (met inbegrip van chirurgische ingrepen en hormonenbehandelingen).

De regering heeft in samenwerking met de gewesten en gemeenschappen het voorbije jaar een actieplan tegen homofobie ingevoerd. Het actieplan legt eisen op aan overheidsinstanties die belast zijn met familie zaken, huisvesting, asiel en migratie, en pleit voor bewustmakingscampagnes om homofobe stereotypen in scholen, in jeugdbewegingen, op de werkvloer en in sportverenigingen te bestrijden.

Andere vormen van maatschappelijk geweld en discriminatie

Na de terroristische aanslagen in Parijs in november 2015 en in Brussel in maart 2016, werd doorheen het land een stijging opgetekend van het aantal anti-islamitische incidenten, waaronder demonstraties of pogingen tot demonstraties tegen de islam in Brussel, Gent en Antwerpen, waarbij honderden betogers kwamen opdagen. Er waren meldingen van afzonderlijke gevallen van geweld tegen moslims.

In juli circuleerde een petitie in de Brusselse gemeente Anderlecht die de inwoners opriep er bij moslims op aan te dringen om "terug te keren" en die katholieken ertoe aanzette een moskee in brand te steken. Het onderzoek naar de petitie was nog niet afgerond.

De beperkingen die gelden voor islamitische kledingstukken op het werk in de publieke en privésector, scholen en openbare ruimten troffen voornamelijk islamitische vrouwen. In augustus weerhield een school in de Brusselse gemeente Ukkel twee gesluierde leerlingen ervan examen af te leggen, maar liet dat later die dag toch toe. De school had eerder haar reglement aangepast om hoofddoeken vanaf 1 september te verbieden. De Waalse minister voor volwassenenonderwijs verklaarde dat hij teleurgesteld was en riep de school op om een grondige rechtvaardiging voor het verbod te verstrekken (scholen mogen een dergelijk verbod invoeren, maar het verbod moet gerechtvaardigd zijn).

Unia ontving meldingen van discriminatie op grond van fysieke kenmerken, politieke overtuiging, sociale afkomst of status. Elk van deze categorieën waren goed voor ongeveer 3% van alle ontvangen meldingen. Het Centrum ontving in 2015 geen meldingen over mogelijke discriminatie van personen met hiv/aids, maar opende drie hiv/aids-gerelateerde dossiers.

DEEL 7. RECHTEN VAN WERKNEMERS

a. Vrijheid van vereniging en het recht op collectief onderhandelen

Voor bedrijven met meer dan 50 werknemers voorziet de wet in het recht van werknemers om zonder voorafgaande toestemming of buitensporige eisen onafhankelijke vakbonden van hun keuze op te richten en er zich bij aan te sluiten, om wettelijke stakingen te organiseren en om collectief te onderhandelen. Werknemers oefenden deze rechten uit. Burgers en niet-burgers genoten dezelfde rechten. In ondernemingen met meer dan 100 werknemers moet verplicht een ondernemingsraad worden gekozen en in ondernemingen met meer dan 50 werknemers moet verplicht een comité voor preventie en bescherming op het werk (CPBW) worden gekozen. Deze verkiezingen vonden zonder incidenten plaats in mei. Werkgevers gebruikten soms rechtsmiddelen tegen vakbonden die werkwillige werknemers de toegang tot de lokalen van de werkgever wilden onttrekken.

De wet voorziet in het recht om te staken voor alle werknemers in de publieke en particuliere sector, met uitzondering van militairen. De wet verbiedt discriminatie van vakbonden en inmenging van de werkgever in de werking van vakbonden; de overheid beschermt dit recht. Vakbondsafgevaardigden kunnen niet worden ontslagen omdat ze hun taken vervullen en genieten bescherming tegen boetes van hun werkgevers; zij hebben ook recht op de gebruikelijke opzegvergoedingen. Een werknemer kan vragen om opnieuw in dienst te worden genomen wanneer hij of zij onwettig werd ontslagen en werkgevers kunnen worden beboet als ze niet op dit verzoek ingaan. Vakbonden beschikken over de nodige rechtsmiddelen om zaken voor de rechter te brengen en konden indien nodig stakingen organiseren. De boete voor het ontslaan van een vakbondsafgevaardigde of een niet-verkozen kandidaat is het equivalent van het aan de werknemer verschuldigde loon tot het einde van zijn of haar mandaat als vakbondsafgevaardigde, met een maximum van vier jaar.

De overheid dwong doorgaans de toepasselijke wetten af. De rechtsmiddelen, inspecties en maatregelen waren afdoende. Straffen waren over het algemeen niet voldoende om de schendingen te ontmoedigen. Werkgevers betaalden vaak liever de boete dan werknemers opnieuw in dienst te nemen die wegens hun vakbondsactiviteiten waren ontslagen. Tegelijk resulteerden boetes die wegens stakingsacties en collectieve onderhandelingen aan werknemers werden opgelegd, vaak in het breken van de staking. Administratieve of gerechtelijke procedures die verband hielden met vakbonden namen niet meer tijd in beslag dan andere rechtszaken.

Niet alle werkgevers respecteerden de vrijheid van vereniging en het recht op collectieve onderhandelingen. Werknemersorganisaties waren over het algemeen vrij om buiten de controle van de overheid te werken. Vakbonden kloegen aan dat de tussenkomst van het gerecht in collectieve geschillen het recht op collectieve onderhandelingen ondermijnt.

b. Verbod op gedwongen of verplichte arbeid

De wet verbiedt alle vormen van gedwongen of verplichte arbeid, maar dergelijke praktijken vinden toch plaats. De overheid dwong de wet af en de rechtsmiddelen, inspecties en corrigerende inspanningen waren afdoende. Wettelijke sancties – onder meer een gevangenisstraf van maximaal 20 jaar – waren afdoende om schendingen te ontmoedigen.

Vrouwen uit Oost-Europa, Sub-Saharaans Afrika en Azië werden het slachtoffer van seksuele uitbuiting. Mannen die het slachtoffer van gedwongen en verplichte arbeid werden, werden gedwongen te werken in restaurants, bars, sweatshops, de landbouw, de bouwsector, de schoonmaaksector en de kleinhandel. Buitenlandse slachtoffers werden gedwongen om als huisbedienden te werken. Ook gedwongen bedelarij bleef een probleem, in het bijzonder in de Roma-gemeenschap.

Zie ook het *Trafficking in Persons Report* (Verslag over mensenhandel) van het Department of State (Amerikaans ministerie van Buitenlandse Zaken) op www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt.

c. Verbod op kinderarbeid en minimumleeftijd voor werk

De minimumleeftijd voor toelating tot werk bedraagt 15 jaar. Personen tussen 15 en 18 jaar mogen in een systeem voor alternerend leren instappen en mogen tijdens de schoolvakanties voltijds werken. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg heeft regels opgelegd aan sectoren die jonge werknemers in dienst nemen om te garanderen dat de arbeidswetgeving wordt toegepast; ze kende soms vrijstelling toe voor kinderen die tijdelijk werkten voor modellenbureaus en in de entertainmentsector. Er werden tijdelijke vrijstellingen toegekend voor duidelijk omschreven prestaties en doeleinden die in de wet als aanvaardbare activiteiten omschreven moesten zijn. In de wet is duidelijk volgens de leeftijd van het kind vastgelegd hoe lang en hoe vaak het mag werken. Het geld dat een kind verdient, moet op een bankrekening op naam van het kind worden gestort. Het kind heeft pas toegang tot het geld wanneer het de leeftijd van 18 jaar bereikt.

Er zijn wetten en beleidsmaatregelen om kinderen tegen uitbuiting op de werkvloer te beschermen. De overheid dwong deze wetten doorgaans met voldoende middelen, inspecties en sancties af, hoewel dergelijke praktijken zich naar verluidt toch voordeden. Personen die de wetten op kinderarbeid schenden, riskeren een gevangenisstraf tussen zes maanden en drie jaar, alsook administratieve boetes.

d. Discriminatie in arbeid en beroep

De arbeidswetten en -regels met betrekking tot arbeid en beroep verbieden discriminatie op grond van ras, geslacht, gender, een handicap, taal, seksuele geaardheid en/of genderidentiteit, het feit dat iemand seropositief is of een andere overdraagbare ziekte heeft, of sociale status. De overheid dwong deze wetten en regels daadwerkelijk af. De wet staat bedrijven nog steeds toe uiterlijke tekenen van religieuze overtuigingen te verbieden, met inbegrip van hoofddoeken (zie deel 6).

Werkgevers bezondigden zich aan discriminatie in arbeid en beroep tegen vrouwen, personen met een handicap, leden van bepaalde minderheden, alsook tegen binnenlandse en buitenlandse arbeidsmigranten. De overheid nam juridische stappen op basis van de antidiscriminatie wetten. Het Interfederaal Gelijkekansencentrum (Unia) trad ook op als bemiddelaar of zocht andere schikkingen voor bepaalde gevallen van discriminatie. Bij die schikkingen kan het gaan om vergoedingen, gemeenschapsdienst of andere eisen die aan de overtreder worden opgelegd.

De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg dwong de regels doorgaans daadwerkelijk af. De vakbonden of de media vestigden soms de aandacht op bepaalde zaken en Unia nam vaak een standpunt in of trad op als bemiddelaar om een oplossing te vinden of de vermeende slachtoffers in de rechtbank te ondersteunen.

Het Federaal Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, dat belast is met de bevordering van gendergelijkheid, kan rechtszaken aanspannen wanneer het inbreuken tegen de wetgeving inzake gelijkheid vaststelt. De meeste klachten die in de loop van het jaar werden geregistreerd, waren werkgerelateerd. De meeste hadden te maken met het beëindigen van arbeidsovereenkomsten bij zwangerschap. Vrouwen blijven economisch achtergesteld. In 2015 publiceerde het Instituut een enquête (gebaseerd op gegevens van 2013) waaruit bleek dat vrouwen per uur 8% minder werden betaald dan hun mannelijke collega's. Op jaarbasis kwam dit neer op een loonkloof van 21% als deeltijds werk in aanmerking wordt genomen. De wet verplicht beursgenoteerde bedrijven om minstens een derde vrouwen in hun raden van bestuur te laten zetelen; die verplichting geldt niet voor particuliere ondernemingen.

De wet verplicht bedrijven met ten minste 50 werknemers om een duidelijk overzicht van hun compensatieplannen te geven, om een gedetailleerde uitsplitsing naar geslacht van hun lonen en extralegale voordelen te maken, om een genderneutrale classificatie van functies te maken en om de mogelijkheid te bieden om een bemiddelaar aan te stellen om genderspecifieke problemen aan te pakken en op te volgen.

e. Aanvaardbare arbeidsomstandigheden

Sinds januari 2015 bedroeg het nationaal minimuminkomen voor een 18-jarige werknemer 1.501,82 euro per maand (\$ 1,650); 1.541,67 euro (\$ 1,700) voor een 19,5-jarige werknemer met zes maanden dienst; en 1.559,38 euro (\$ 1,720) voor een 20-jarige werknemer met één jaar dienst.

De normale werkweek telt 38 uur en werknemers hebben recht op vier weken vakantie per jaar. In het kader van een collectieve arbeidsovereenkomst kan van deze normen worden afgeweken, maar niemand mag meer dan 11 uur per dag of 50 uur per week werken. Tussen werkperiodes is een rustperiode van 11 uur verplicht. Voor overwerk op maandag tot en met zaterdag wordt een toeslag van 50% uitbetaald en op zon- en feestdagen een toeslag van 100%. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en de arbeidsrechtbanken dwongen deze wetten en regels daadwerkelijk af. De wet verbiedt of beperkt buitensporig overwerk. Zonder specifieke toestemming mag een werknemer niet meer dan 65 uren per kwartaal presteren.

De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg dwong de regels doorgaans daadwerkelijk af. Inspecteurs van de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg en van de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid dwongen de arbeidsregels af. Deze Federale Overheidsdiensten werkten samen om te garanderen dat de normen daadwerkelijk in alle sectoren werden afgedwongen – met inbegrip van de informele sector – en dat lonen en arbeidsomstandigheden in overeenstemming met de collectieve arbeidsovereenkomsten waren.

Een gespecialiseerde overheidsdienst die werd opgericht om zwartwerk te bestrijden, voerde 13.345 controles uit in 2015, vooral in de bouw-, horeca- en schoonmaaksector. De dienst stelde 7.719 inbreuken vast, waaronder gevallen van ongeregistreerde ondernemingen of werknemers, foute werkroosters of ongeregistreerde buitenlandse werknemers. De overheid kan werkgevers beboeten voor slechte arbeidsomstandigheden, maar kan deze ook beschouwen als gevallen van mensenhandel. Boetes kunnen gaan van administratieve tot strafrechtelijke sancties afhankelijk van bepaalde factoren zoals de aard van de inbreuk, de gevolgen ervan en de duur van de onregelmatige toestand.

Werknemers mogen werk weigeren wanneer dit gevaarlijk is voor hun gezondheid of hun veiligheid, zonder dat hun baan in gevaar komt. De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg beschermde werknemers in dergelijke situaties.